

เวลาที่วัดค่าเฟสช่วงเวลา ๑๓.๐๐-๑๖.๐๐น. มีคำถามทั้งหมด ๒ ข้อ

๑. คุณมีความเห็นอย่างไรบ้างจากวงเสวนาภาคเช้า

๒. ความสุขของคุณคืออะไร และความสุขของสังคมคืออะไร

กลุ่มที่ ๑. กล่าวว่า จิตที่สามารถตอบโจทย์ของวัตถุประสงค์ที่มันถูกสร้างขึ้นมา แต่มันไม่อาจตอบโจทย์อื่นๆ เช่น เรื่องการกระจายรายได้ เมื่อเชื่อมโยงเรื่องจิตที่เกี่ยวกับความสุขเข้าด้วยกัน จึงยกลำดับความต้องการ ๔ ลำดับขั้นของ มาสโลว์ขึ้นมาพูดคุย โดยมองที่ความสุขขั้นแรกก่อนว่าคนเราต้องได้รับการตอบสนองในเรื่องปัจจัย ๔ จึงจะมี ความสุข แต่ที่รู้สึกว่ามันไม่จำเป็นเสมอไป คนที่มีปัจจัย ๔ ไม่ครบก็สามารถมีความสุขและแบ่งปันความสุขนั้นให้คนอื่นได้ แล้วความสุขจะวัดได้จริงหรือ เพราะมันเป็นเรื่องที่เป็นนามธรรมแล้วจึงมองความสุข ความสุขเป็น ภาพรวม หากถามว่าเราสามารถมีความสุขด้วยตัวเราหรือเพราะสิ่งแวดล้อมสร้างให้เราสุข พบว่าสิ่งแวดล้อมรอบตัวเรามีผลอย่างยิ่ง สุดท้ายจึงเกิดคำถามขึ้นมาว่าประเทศชาติจะพัฒนาด้วยนักการเมืองได้หรือไม่ เพราะนักการเมืองมัก ตั้งเป้าหมายว่าต้องพัฒนาประเทศโดยมีเป้าหมายที่การเติบโตของจีดีพี และสุดท้ายก็สรุปกันว่า ประเทศชาติจะ พัฒนาได้ไม่ใช่เพราะนักการเมือง แต่เป็นเพราะพวกเราทุกคน

กลุ่มที่ ๒. จิตที่เกี่ยวกับความสุขมีความเกี่ยวข้องกันอยู่หลายส่วน แล้วอะไรคือสิ่งที่เราต้องเรียนรู้จากความสุขนั้นและ แก้ปัญหาพัฒนาความสุขนั้นอย่างไร โดยมีข้อเสนอ ๔ ข้อ ดังนี้

๑. การเรียนรู้ เราควรเรียนรู้อย่างไรจึงจะสามารถมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุขมากขึ้น และสามารถต่อสู้กับ โลกภายนอกได้อย่างมีสติ

๒. เศรษฐกิจพอเพียง เป็นเรื่องที่สำคัญควรนำมาปรับใช้กับชีวิต

๓. ธรรมชาติบำบัด ระบบระเบียบต่างๆ ในสังคมควรมีการปรับเรื่องเหล่านี้ให้มากขึ้น

๔. การมีส่วนร่วมของประชาชน

อะไรคือปัจจัยที่จะทำให้มีความสุขมากขึ้น พบว่าอย่างน้อยการปรับเปลี่ยนรูปแบบพฤติกรรมให้ดีขึ้นก็ อาจช่วยสะท้อนว่าเรามีความสุขมากขึ้นได้ เช่น ครอบครัว การบริโภค ความเครียด สิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย ของชีวิต

กลุ่มที่ ๓. มีความเห็นใกล้เคียงกับกลุ่มแรก แต่ที่ต่างกันคือดัชนีเศรษฐกิจพอเพียงนำเอามาเป็นตัววัดได้ในเรื่อง ของบัญชีครัวเรือน เพื่อเห็นภาพรวมของประเทศ การศึกษาก็เป็นสิ่งสำคัญ การจะพัฒนาประเทศได้ต้องเริ่มที่ผู้นำ ต้องทำจริงได้ และทำอย่างจริงจังและจริงใจ ต้องปรับแก้จิตสำนึกของสังคม แนวคิดสังคมไปเชื่อมโยงกับสื่อ เพราะสื่อมีอิทธิพล ดังนั้นรายการโทรทัศน์น่าจะมีสร้างการเรียนรู้ หากเราจะวัดความสุขได้ ควรวัดจากอะไร วัด จากทางกายหรือวัดจากทางใจ อาจจะวัดจากรอยยิ้ม ทางใจมีการวัดระดับด้วยกัน โดยแบบสอบถามทางจิตวิทยา คือ

๑. ระดับรู้ตัว

๒. ระดับกึ่งรู้ตัว

๓. ระดับไม่รู้ตัว

และเสนอกันว่าความสุขของคนน่าจะขึ้นอยู่กับอะไรบ้าง คำตอบก็คือสุขภาพสบายใจ มีความปลอดภัย ในชีวิตและทรัพย์สิน มีความยั่งยืนและมีเวลาท่องเที่ยว นั่นเป็นความสุขส่วนตัว แล้วจะได้การดำเนินชีวิตที่ ถูกต้อง ส่วนความสุขของสังคมก็ต้องมีด้วย ความยั่งยืนของสังคมและแต่ละคนคืออะไรส่วนตัวคือความสุขทาง

กายต่างๆ เช่นการกินอิ่มนอนหลับ เรื่องของสังคมคือการแบ่งปันและเกื้อกูล แต่อย่างไรก็ดีทุกอย่างต้องเริ่มที่รัฐเป็นผู้วางนโยบาย

กลุ่มที่ ๔ มองว่าจิตพิเป็นตัวเลขตัวหนึ่งซึ่งนำไปเปรียบเทียบกับในเชิงสากลได้ว่ามีการพัฒนาทางเศรษฐกิจไปมากน้อยเพียงใด และเห็นข้อเสียของจิตพิมากมาย เช่น ในเรื่องของพัฒนาอย่างการสร้างเขื่อน ซึ่งไปกระทบเรื่องที่ดินของชาวบ้าน เรื่องการกระจายรายได้ สิทธิชุมชน คุณภาพชีวิต รวมไปถึงการเข้าถึงทรัพยากร การสร้างเขื่อนคือการพัฒนา แต่ไม่ค่อยมีใครดูเรื่องสิ่งแวดล้อม เช่นเรื่องการท่องเที่ยว บางพื้นที่ได้ลงไปถึงวิถีชุมชน การพัฒนาบางสิ่งอาจส่งผลกระทบต่อวิถีชุมชน เช่นการพัฒนาเรื่องการท่องเที่ยวซึ่งไปกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ และการพัฒนาในด้านอื่นๆ เช่นการพัฒนาอุตสาหกรรม เรื่องการทำเกษตรโดยใช้สารเคมี หรือความต้องการที่มากเกินไป เช่นเรื่องที่ดินที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์กลับไม่มีการจัดสรรให้เกษตรกรได้ใช้ จากการพูดคุยกันในกลุ่มเห็นว่าการวัดด้วยจิตพิควรมีต่อไป แต่ควรมีตัวชี้วัดอื่นควบคู่กันไปด้วย คำถามต่อมาคือ ความสุขคืออะไร เป้าหมายความสุขของคนจะต่างกันไปตามช่วงวัย บางคนความสุขอาจเป็นการเรียนรู้ อีสรภาพทางการเงิน และเรื่องของความพอเพียง ซึ่งจะต่างกันไปตามความรู้และประสบการณ์

กลุ่มที่ ๕ เกิดคำถามว่าทำไมชีวิตมีความสุขแต่ไม่มีการชีวิตความสุข และเกิดคำถามว่าความสุขชั่วคราวและถาวรต่างกันอย่างไร คนเรามีความสุขผูกกับความคาดหวัง แต่จิตพิก็มีความจำเป็นเพื่อใช้เป็นตัวตอบคำถามเรื่องการพัฒนาของประเทศ และหากเราอยากรู้ว่าคุณคืออะไร ในระดับปัจเจกบุคคล ก็ต้องหาวิธีวัดขึ้นมาใหม่

อีกวงหนึ่ง มองหาวิธีชีวิตความสุขใหม่เกิดแผนภาพหนึ่งขึ้นมา คือเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และมีจุดสมดุลอยู่ตรงกลาง ซึ่งการจะไปให้ถึงจุดสมดุลนี้ก็ต้องดูว่าจะต้องใช้วิธีไหน หากเราจะวัดด้วยภาษากาย เช่นการยิ้มแย้มแจ่มใสก็เป็นเรื่องยาก หากจะวัดที่การปลดปล่อยใจให้สบาย คือเรื่องสบายกายก็เช่นกัน มันก็ต้องวัดออกมาเป็นปริมาณให้เห็นชัดเจน การทำบัญชีครัวเรือนจะช่วยทำให้เห็นภาพได้ชัดเจน ว่ามีการเจ็บป่วยเท่าไร มีการหาหมอรักษาโรคกี่ครั้ง ซึ่งก็เป็นเรื่องดี เพราะทำให้เห็นภาพชีวิตที่ชัดเจนการเห็นภาพเหล่านี้ชัดเจนก็ช่วยให้เห็นพฤติกรรมของตนเองชัดเจน หากเรามองไปถึงสังคมปัจจุบันมันมีการทำกิจกรรมเพื่อสังคมมากขึ้น แต่เราไม่สามารถทราบได้ว่ากิจกรรมเหล่านี้เกิดขึ้นด้วยความจริงใจหรือไม่ ดังนั้นผู้กำหนดนโยบายของรัฐ ต้องเป็นผู้สร้างนโยบายให้เกิดความจริงใจส่วนนี้ขึ้น ขณะนี้ประเทศเราขาดผู้กำหนดนโยบายที่ดีที่จะนำพาหรือชี้ทิศทางให้ประเทศ

เมื่อมองไปแล้วเศรษฐกิจไปเกาะกับอะไรก็ทำให้นั่นนั้นแอ่ง เช่นเกาะกับสังคมสังคมก็แค่ เกาะกับสิ่งแวดล้อมสิ่งแวดล้อมก็แค่ ถ้าเราใช้ตัวเงินไปซื้อสิ่งแวดล้อมมาเพื่อการพัฒนา แต่เมื่อนำเอาสังคมกับสิ่งแวดล้อมมารวมกันแน่นอนว่าเศรษฐกิจก็ต้องเป็นตัวพ่วงมาด้วย ก็จะเป็นไปในทางที่ดี อย่างภูฏานเขาก็รู้ว่าอะไรที่ทำให้ประเทศเขาอยู่ได้ ประเทศไทยเองก็เช่นกัน หากเราทราบว่าปัญหามีอะไรบ้างแล้วเอาปัญหานั้นมาคุยกัน แล้วลองประเมินดูว่าความสุขจะมากหรือน้อยอยู่ที่ช่วงเวลาจากปัจจุบันมาสู่อนาคต

กลุ่มที่ ๖ หากเราไม่เอาจิตพิเราก็ควรนำจิตพิมาบวกกับตัวชี้วัดอื่น แล้วน่าจะได้อะไรใหม่ๆ เพราะจิตพิยังมี ความจำเป็นอยู่ แล้วความสุขควรใช้อะไรวัด กลุ่มนี้เสนอว่ามันจะมีเมื่อเรามีความสามารถในการจัดการกับสิ่งต่างๆ อาจด้วยความรู้ด้วยประสบการณ์ ความสุขมีทั้งภายในและภายนอก ความสุขภายในถูกละเอียดไปมาก เพราะเรามุ่งไปที่ความสุขภายนอก จิตพิไม่ใช่คำตอบสุดท้ายในการวัดทุกสิ่งทุกอย่าง แต่เป็นการวัดผลผลิตที่มาจาก

ความทุกข์ยากเดือดร้อน ส่วนความสุขของตนเองคืออะไรและความสุขของสังคมคืออะไร มันค่อนข้างเกี่ยวพันกันมาก มันจะส่งผลกลับไปกลับมาต่อกัน

กลุ่มที่ ๗ มองว่าจิตดีกับความสุขไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกันนัก แต่ประเด็นอยู่ที่จะสร้างความสุขอย่างไรสำคัญกว่า ซึ่งคำตอบมาลงตัวที่ครอบครัวเป็นพื้นฐานของสังคม มันต้องได้รับการปลูกฝังหล่อหลอมมาจนถึงจุดหนึ่งก่อนจึงจะสามารถแบ่งปันต่อไปได้ ความสุขของแต่ละคนเป็นเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ใกล้ตัว ซึ่งความรักเป็นพื้นฐานของความสุข ความสุขส่วนตัวและความสุขของสังคมต่างกันมาก สำหรับจิตดีก็ยังคงสำคัญอยู่แต่เราต้องหาระบบศีลธรรมระหว่างจิตดีกับจีเอ็นเอช

โดยสรุปสำหรับคำถามข้อที่ ๑. คุณมีความเห็นอย่างไรบ้างจากวงเสวนาภาคเช้า แล้วแทบทุกกลุ่มเห็นตรงกันว่าจิตดีไม่ได้ช่วยชีวิตถึงความสุขของประชาชนในประเทศได้ แต่ตัวจิตดียังเป็นสิ่งที่จำเป็นอยู่ เรายังต้องใช้จิตดีในการวัดผลผลิตผลมวลรวมประชาชาติ แต่ก็ควรคำนึงถึงเรื่องของสังคมและสิ่งแวดล้อมให้มากกว่านี้

บางกลุ่มเชื่อว่าการจะเปลี่ยนแปลงประเทศให้ไปในทางที่ดีกว่านี้ต้องอาศัยกำลังหลักจากรัฐบาล ให้เป็นผู้นำในการขับเคลื่อน หากผู้นำไม่เข้มแข็ง ก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาท้ายในได้ และในขณะที่วงกลุ่มก็เห็นว่าปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันต้องร่วมกันแก้ด้วยตัวเราเอง

และคำถามข้อที่ ๒. ความสุขของคุณคืออะไร และความสุขของสังคมคืออะไร ส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้ตอบคำถามข้อนี้ แต่จะพบว่าทุกกลุ่มเห็นว่ามันมีความสัมพันธ์กัน จากบุคคลนำไปสู่สังคม และการที่บุคคลจะสามารถแบ่งปันความสุขทางให้สังคมได้นั้น การเลี้ยงดูหรือพื้นฐานทางครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญที่จำเป็นมาก